

AB'ye Uyum Sürecinde Yerel Yönetimler ve STK'lar

Gürcan Banger

Akdeniz Üniversitesi – Antalya

Mevcut Yönelim →

□ Küresel Çağ'da merkezî ve yerel yönetimlerle sivil toplumun ve kentlerin arayüzünü incelediğimizde şunları gözlüyoruz:

1. Kentler küresel ölçekte görünür hale gelirken, kaynak sağlama ve buna bağlı ferah düzeyi açısından rekabet sertleşiyor.

Mevcut Yönelim →

- 2.** Merkezî ve özellikle yerel yönetimler, geliştirilen yeni katılım mekanizmaları sayesinde yurttaşlara karşı daha saydam, hesap verebilir ve işbirliğine hazır hale geliyor.
- 3.** Bu mekanizmaların sürdürülebilir hale gelmesi önemli ölçüt ve beklentilerden birisi oldu.

Mevcut Yönelim →

- 4.** Kent yönetimleri başta STK'lar olmak üzere toplumun değişik kesimlerini işbirliği, uzlaşma ve ortak paydada buluşturmak için yeni bakış açısı ve iş modelleri geliştiriyorlar.
- 5.** Kentsel problemlerin çözümünde yurttaşların rolleri, statüleri ve katılımları artıyor.

Mevcut Yönelim →

- 6.** Siyasal iktidar mücadelesi dışında kalan ama siyasal süreçler üzerinde etkili olan yeni kurumlar ve örgütsel yapılar yaygınlaşıyor.
- 7.** Yeni örgütsel yapılar, -kentlerde olduğu gibi- ulusal sınırları aşmakta zorluk çekmiyorlar.

Mevcut Yönelim ←

- 7.** Siyasal iktidar şartları ne olursa olsun; artık kamusal alanda yer alan aktörleri ve kapsamı, tekrar ulusal sınırlar içine hapsetmek mümkün değil.
- 8.** Ama bu arada siyasal ve sosyal dezenformasyonun uğradığı değişimi de görmek gerekli.

Mevcut Yönelim ve AB

- Özetlenen bu çerçeveden AB'nin de olumlu etkilendiğini; yerel yönetimlerin gelişmesi, sivil toplum katılımının daha kaliteli hale gelmesi ve yönetsel iyileşmenin yaygınlaşarak sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından politikalar ürettiğini görüyoruz.

Türkiye'de Mevcut Durum →

- ❑ Hiç kuşkusuz; Türkiye'de toplumun yönetimlerle ilişkisi anlamında küresel süreçten etkilenmektedir.
- ❑ Ama ne yazık ki, henüz 'yerel yönetim sorunu', merkez ve yerel arasında – merkeze bağlı olmaya devam etmesi öngörülen- bir yetki ve kaynak sorunu olmayı aşamamıştır.

Türkiye'de Mevcut Durum ←

- ❑ Merkezî yönetim (siyasal iktidar), yerel yönetimlerin merkezin uzantıları olması yaklaşımından vazgeçmiş değildir.
- ❑ Dolayısıyla 'yerel yönetimlerin iyileştirilmesi' süreci, sadece merkez ve yerel arasında sınırlı ölçüde görev ve yetki paylaşımı olarak anlaşılmaktadır.

'Mevzuat' Modeli →

- Türkiye'nin yönetim modelinin en belirgin özelliklerinden birisi, mevzuat odaklı olmasıdır.
- Problemlerin çözümü, yeni mevzuat hazırlamakla işlerin yoluna gireceği fikrine eşlenmiştir.

'Mevzuat' Modeli ←

- Dolayısıyla yerel yönetim modeli, merkezden kopmaksızın mevzuatla düzenlenmeye çalışıldığından yerel işleyişte sivil topluma katılacak, denetleyecek veya müdahale edecek bir alan olamamaktadır.

Yerel Siyasal Alan →

- Yerel yönetimlerimizi siyasetle ilişkileri açısından incelediğimizde; bu alanın hâlâ ve ciddi oranda klientalist ve popülist iş modeli ile yürüdüğünü göstermekteyiz.
- Yerel iktidarın sürdürülebilirliği; hizmette sayı, kalite, çeşitlilik ve sosyal adaletten daha çok, kayırmacı tercihlere bağlanabilmektedir.

Yerel Siyasal Alan →

- Böylece sivil toplum aktörleri de katılımcılık yönünde gayret göstermek yerine bir tür 'imtiyaz' arayarak klientalist çıkar ilişkisine razı olmaktadır.
- Ne yazık ki; yerelde STK'lar, katılımcı olmak yerine '**başkanın STK'sı**' olmayı tercih ediyorlar.

Yerel Siyasal Alan ←

- ❑ Hiç kuşkusuz; katılımcı yönetim modeli, karar ve planlama süreçlerini çok kriterli hale getirip zorlaştırıyor.
- ❑ Yerel yöneticiler katılımcılığın, çoğulculuğun ve demokrasinin zorluklarını göğüslememe adına klientalizmi, kaliteli hizmeti esas alan katılımcılıkla ikame etmek istemiyorlar.

Vatandaşın Katılımı →

- Vatandaşın ve STK'ların yerel yönetim süreçlerine müdahalesi, -ilkelden gelişmişe doğru- üç farklı biçimde gerçekleşiyor: **Bilgilenme → Danışma → Katılım.**
- Vatandaşın ve STK'ların müdahalesine dair örnekler, ilk iki aşamanın ötesine geçilemediğini gösteriyor.

Vatandaşın Katılımı →

- Sivil toplumun yerel yönetimlere katılımı konusunda mevcut mevzuatın geçit verdiği çok sayıda uygulama ve mekanizma olanağı olmasına karşın yerel yöneticilerin bu konuda istekli, kararlı ve gayretli olmamaları 'ilginç' bir durumdur.
- Tüm mevzuat sıkıntılarına rağmen örneğin "**Katılımcı Bütçe**" imkan dahilinde olan bir uygulamadır.

Vatandaşın Katılımı →

- Sivil toplumun yerel yönetime katılımının önemli yapılarından birisi, **Topluluk Temelli rgtlenme**'lerdir.
- STK'lar yerel yönetimlerle birlikte sokak temsilcileri, mahalle meclisleri türünde uygulamalar geliřtirebilirler.

Vatandaşın Katılımı ←

- Kent ölçeğinde yaşam ve yerleşim sorunlarıyla ilgilenen STK'larla topluluk (mahalle) temelli örgütlenmelerin yönetime katılmaları için uygun mekanizmalar geliştirilebilir.
- Bu konuda yerel yönetimlere hiza önderliği görevi düşüyor.

Sorun Nerede?

- Yerel yönetimlerin sivil toplumla arayüzündeki sorunların bazılarını şöyle tespit etmek mümkün:
 1. Yurttaslardaki örgütlenme algısı,
 2. Mevzuatın uygunsuzluğu ve yetersizliği (Çerçeve yasaları iht.),
 3. Mevzuatın bürokratik yorumundaki zorlaştırıcılık.

Sivil Toplum da Sorunlu... →

- **STK'ların yerel yönetim süreçlerine katılacak olgunluğa eriştiğini söyleyemeyiz.**
- **Bu hedefe erişilmesi için belli bir olgunluk düzeyini beklemek gerekmemekle birlikte STK'ların önlerine koyması ve erişim düzeyini ölçmeleri gereken hedefler var.**

Sivil Toplum da Sorunlu... →

- 1. STK'larda üye, gönüllü ve katılımcı sayısı ile çeşitliliğini artırmak,**
- 2. Sürdürülebilirliği sağlamak ve etkin faaliyetler yapmak için kaynak yaratmak,**
- 3. STK içinde ve ortak çalışma ortamlarında katılımcı ve demokratik bir işleyişi sağlamak ve kalıcılaştırmak,**

Sivil Toplum da Sorunlu... ←

4. İçerik geliştirme,
5. İletişim, görünürlük,
6. İşbirlikleri ve ortak paydalar oluşturma.

Son söz...

- Sivil toplum çalışmaları, savunuculuktan hizmet odaklı olanlara kadar pek çok farklı misyonla eşleniyor.
- Sivil toplum çalışmalarımızın ana fikri, temsili demokrasinin soluk almayı zorlaştıran sınırlarını aşarak **katılımcı, çoğulcu ve çokkültürcü demokratik bir dünya yaratmaktır.**

**Nazik ilginiz ve sabrınız için
Sivil Toplum Geliştirme
Merkezi (STGM) adına
teşekkür ederim.**

